

Pojem (lidské) přirozenosti v analytické metafyzice

Doc. Petr Dvořák, Ph.D.

Filosofický ústav AV ČR Praha

Cyrlometodějská teologická fakulta UP Olomouc

Bratislava 6.11.2019

Osnova

I. Esence a přirozenost

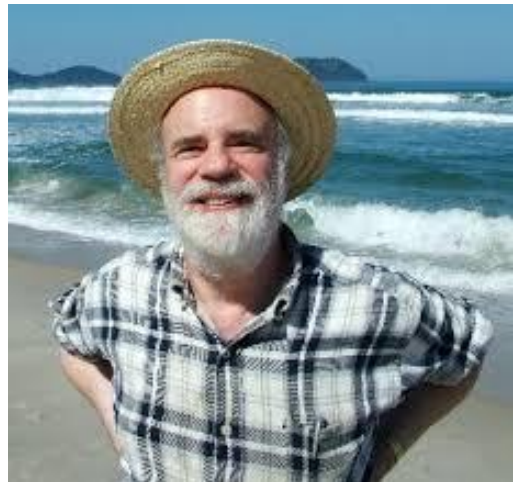
1. sémantika výrazů pro přírodní druhy (Kripke, Putnam)
2. Dispoziční esencialismus a přírodní zákony (Ellis, Bird)

II. Lidská přirozenost

1. Lidská esence jako aposteriorně nalezený soubor funkcí nutných pro (dobrý) lidský život (Nussbaum)
2. Racionální volba a intencionální jednání (Korsgaard)

Natural kinds

- Hilary Putnam, *Meaning and Reference*, *The Journal of Philosophy*, Vol. 70, No. 19, Seventieth Annual Meeting of the American Philosophical Association Eastern Division. (Nov. 8, 1973), pp. 699-711.
- Saul A. Kripke, *Naming and Necessity*, Harvard University Press (1980)

1. Sémantika vlastních jmen a výrazů pro přírodní druhy

Kauzální teorie vlastních jmen (kritika deskripční teorie vl. jmen)

Rigidní designátor

Termíny pro přírodní druhy

Voda je H_2O Zlato je prvek s protonovým číslem 79

aposteriorně nutný výrok

Esence a esencialismus

(interní) vlastnost individua je esenciální, pokud je metafyzicky nutná

(pozor: Aristoteles a scholastická tradice: esence a propria)

Esence druhu D: soubor esenciálních vlastností který je nutnou podmínkou (a každá z těchto vlastností je také nutnou podmínkou) pro to, aby individuum x bylo daného druhu D

a zároveň

celý soubor těchto esenciálních vlastností je postačující podmínkou pro to, aby individuum x bylo daného druhu D

Druhový esencialismus (pro druh D je esenciální, že má vlastnost V)

Individuální esencialismus (pro individuum je esenciální, že náleží k druhu D)

Kit Fine, *Essence and modality*, *Philosophical Perspectives* 8, (1994), p. 1-16.

Přírodní druhy

Esencialistická koncepce přírodních druhů

chemické prvky, sloučeniny

biologické druhy (interní vs. externí vlastnosti)

Vztah sémantické koncepce a metafyziky

Nathan Ucuozglu Salmon, How Not to Derive Essentialism from the Theory of Reference, *The Journal of Philosophy*, Vol. 76, No. 12 (Dec., 1979), pp. 703-725.

P1: Je nutné, že něco je případ vody právě když je to případ totožné substance jako u tohoto případu.

P2: Tento případ má chemickou strukturu H₂O.

P3: Být případem stejné substance spočívá v tom, že oba případy mají stejnou chemickou strukturu

Tedy

Závěr: Je nutné, že každý případ vody má chemickou strukturu H₂O.

2. Dispoziční esencionalismus, přirozenosti věcí

Alexander Bird, The Dispositionalist Conception of Laws, *Foundations of Science*, no. 10, (2005), p. 353–370.

Alexander Bird, *Nature's Metaphysics*, Oxford University Press (2007)

Brian Ellis, *Scientific Essentialism*, Cambridge University Press (2001)

Dispoziční esencialismus

(CA) $Dx \leftrightarrow Sx \square \rightarrow Mx$

if an elastic object were put under tension, then it would stretch without deformation;

if an inertial mass were subjected to a force, then it would accelerate in proportion to that force.

- Tvar zákonů: $\forall x((Dx \& Sx) \rightarrow Mx)$
- Protože mít vlastnost vyjádřenou predikátem „D“ je esenciální, je (CA) metafyzicky nutné a tudíž i zákony jsou metafyzicky nutné

Martha Nussbaum

Human Functioning and Social Justice: In Defense of Aristotelian Essentialism
Political Theory, Vol. 20, No. 2 (May, 1992), pp. 202-246

Metaphysical-realist essentialism vs. Internalist essentialism

Thick vague conception

Here, then, is a sketch of an internal-essentialist proposal, an account of the most important functions of the human being, in terms of which human life is defined. The idea is that once we identify a group of especially important functions in human life, we are then in a position to ask what social and political institutions are doing about them. Are they giving people what they need in order to be capable of functioning in all these human ways? And are they doing this in a minimal way, or are they making it possible for citizens to function

What it is to live as a being with certain abilities that set it apart from the rest of the living beings in the world of nature, and with, on the other hand, certain limits that derive from our membership in the world of nature?

Bohové, kyklopové

Omezení a schopnosti

- smrtelnost
- tělesnost
 - potřeba jídla, pití, přístřeší, sexu, pohybu
- schopnost zakoušet potěšení a bolest
- kognitivní schopnosti: smysly, fantazie, myšlení
- vývoj v raném dětství
- **praktický rozum**
- **společenství s druhými lidmi**
- vztah k jiným druhům a přírodě
- humor a hra
- vzájemná oddělenost (zkušenost z perspektivy první osoby)

[there are] two distinct thresholds:
a threshold of capability to function, beneath which a life will be so impoverished that it will not be human at all, and a somewhat higher threshold, beneath which those characteristic functions are available in such a reduced way that although we may judge the form of life a human one, we will not think it a good human life

Donald Davidson

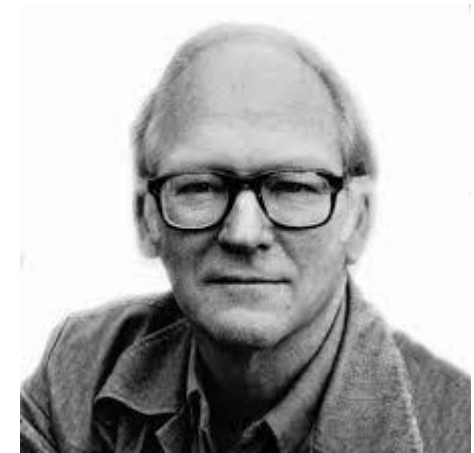
Actions, Reasons, and Causes, *The Journal of Philosophy*, Vol. 60, No. 23, American Philosophical Association, Eastern Division, Sixtieth Annual Meeting (Nov. 7, 1963), pp. 685-700.

Intencionální jednání je jednání kauzálně působené správným způsobem důvody pro jednání (nesprávný způsob: deviantní kauzální řetězce)

Důvod pro jednání je pár mentálních stavů:
tužba (cíl C) a poznání (jestliže učiním A, dosáhnu cíl C)

Jednání: okopávání, cíl (proč?): lepší růst stromu

Proč je zde kauzální vazba mezi důvodem a jednáním?

Christine Korsgaard

Acting for a Reason, *Danish Yearbook of Philosophy* 40 (2005)

Jednání (action) zahrnuje i cíl:

Okopávání stromu, aby lépe rostl

Volba se týká jednání jako celku (aktu plus cíle)

Jednání má normativní vlastnosti (*good making properties*), důvodem není poznání dobrota jednání, ale poznání toho, že tato dobrota je vhodným motivem:

To act rationally is to act from the belief that what you are doing is in some way good... So to say that you are motivated by the awareness that the good-making properties of the action make it good is just to say that you are motivated by the awareness that you have appropriate grounds for motivation. You are motivated by the idea that your motives are good.

Nekauzální teleologická teorie jednání:

George M. Wilson, *The Intentionality of Human Action*, Stanford University Press (1989)

Timothy O'Connor, *Persons and Causes* (Oxford: Oxford University Press, 2000).

Kauzalita činitele (agent causation)

motivы strukturují schopnost rozhodovat se a přispívají k rozhodnutí tak, že zvyšují či snižují pravděpodobnost určitého rozhodnutí

Děkuji za pozornost!